

71 **a** finnes ett **x**, likaså efter 79 **i**. Men intet **sk** finnes efter 73 **k** eller 75 **s**. 79 **i** är skadat upp- till och jämförelsevis ottydligt. Därefter finnas inga säkra spår av runor.

Hadorph återger i sina anteckningar inskriften alldeles lika som B 178; sålunda 10—14 **siafr**, 16 **a**, 23—29 **stainil**, 32 **au**. Hadorph har tydligen uppfattat denna runa som en binderuna av **a** och **u**; han tecknar ett **u** med en **a**-bistav på huvudstaven. På träsnittet B 178 går bst emellertid nedtill in till hst, och runan blir sålunda **p**, ehuru till utseendet tydligt skilt från 33 **p** och inskriftens övriga **p**-runor. Runan skall givetvis vara ett **u**, och det är svårt att förklara **a**-bistaven annat än som felristning. Även **a**-runan i 15—18 **latu** (i stället för **litu** eller **letu**) är anmärkningsvärd.

Ett nordiskt mansnamn *Siafi* är tidigare känt genom ett medeltida belägg från Uppland (Lundgren-Brate). Det är utan tvivel svag form av adjektivet fsv. *sæver*, *siæver* 'lugn, stillsam, saktmodig, sävlig', närmast brukat såsom tillnamn. — Kvinnonamnet *Heðinfast* förekommer även i inskriften L 139 Gista, Bälunge sn. Jfr E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 100 (där de båda beläggen för kvinnonamnet *Heðinfast* dock felaktigt blivit upptagna under mansnamnet *Heðinfastr*).

Tolkningen av 23—29 **stainil** som *stæinhæll* är givetvis något osäker. Måhända är 29 **i** fel- läst för **f**; man väntar här prepositionen *æftir*. 30 **a** är sista runan i ett substantiv i ack. sg. m., sannolikt *bonda*. Uttrycket *bondi goðr* (ack. *bonda goðan*) tillägges ofta efter den dödes namn såsom ett hedrande eftermäle (t. ex. Ög 94, 119, 207, Sö 19, 195, 208).

Stenen har varit rest över en man, vars namn stått på det förlorade toppstycket, av hans söner — eller möjligen hans bröder — Torkel och Sæve och hans hustru Hedenfast.

436. Arnberga, Husby-Ärlinghundra sn.

Pl. 69.

Litteratur: B 180, L 547, D 2: 215. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 138; O. Celsius, *Svenska runstenar* (F m 60) 2, s. 440; UFT h. 2 (1872), s. 30, h. 5 (1876), s. 105; E. Brate, *Anteckningar* 1909 (ATA).

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 180); Dybeck a. a.; Brate foto 1909 (ATA).

Runstenen står på gårdsplanen vid Arnberga, 9 m. SSV om huvudingången. Den flyttades till sin nuvarande plats i början av 1930-talet. Tidigare har den stått invid södra väggen till en numera riven statbyggnad.

I *Ransakningarna* meddelas, att »widh Arenbärgä finnes nu nyligen opfunnin 1 Runsteen». På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes påskriften: »Arberga Husby Sochn» (B 180 och L 547: »Arberga»). Celsius: »Husby Sochn Arnberga by, en vääl och rund huggen sten som en pelare. Vidi d. 26 Majj 1728.» Dybeck: »Stenen står nu på byns norra gård.»

Ljusgrå sandsten. Höjd 0,80 m., bredd 0,50 m. Ristningens höjd 0,30 m. Stenen utgör fotstycket av en sandstenspelare med elliptisk genomskärning. Ristningen är tydlig med fina, smala ristningslinjer. Ristningen har bestått av två inskriftsrader, omgivna av ramlinjer. Runorna läsas i båda raderna nedifrån uppåt; den nedre raden läses först.

Inskrift:

fryrikr : l ... ok : iftā ...

Frøyrikr l[et] ... ok æft[iR] ...

»Frörik lät ... och efter ...»

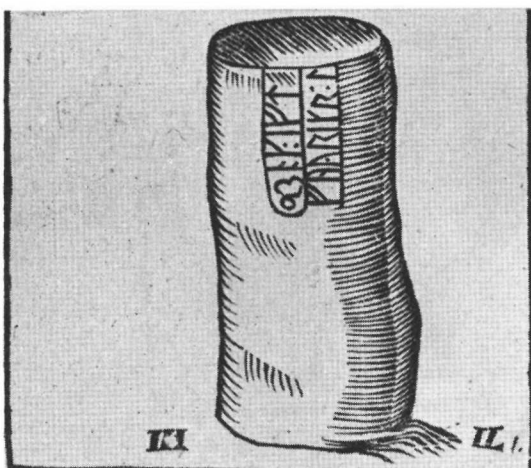

Fig. 147. U 436. Arnberga, Husby-Ärlinghundra sn.
Efter B 180.

Till läsningen: 3 y är tydligt stunget. 11 l är icke stunget. 8 l är säkert. Av 14 n synes den båg-böjda v. bst., och runan torde därför vara säker. — Celsius har läst: fri: . . . ok : efta. Han anmärker: »Bör sees ännu en gång, effter detta är utplånat, emedan det ey straxt blef med bläck upritat.» — Dybeck: 11 i. — Brate: 11 e.

Den högra raden har innehållit en fullständig minnesinskrift: »Frörik lät resa denna sten (rista dessa runor e. dyl.) efter N. N., sin fader», varefter vänstra raden fortsätter med ett nytt led: »och efter N. N.» Pelaren måste därför ha varit ganska hög. Vad som återstår kan icke ha varit mer än en fjärdedel av stenens ursprungliga höjd. Det är mycket beklagligt, att av denna i sin art enastående runsten endast ett fragment har blivit bevarat. Inskriften har tydligen varit en vanlig minnesinskrift, men den har varit

anbragt på en sten av mindre vanligt material och ännu mera ovanlig form. Man frågar sig, vad det kan ha varit för föremål: en kolonn eller möjligen ett hugget stenkors?

437. Broby, Husby-Ärlinghundra sn.

Litteratur: B 179, L 545, D 2: 214. Ransakningarna 1667—84; J. Hadorph, Resejournal 1682; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 137; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 2, s. 459, UFT h. 2 (1872), s. 31; E. Brate och S. Bugge, Runverser (ATS 10: 1), s. 119 f.

Avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 179); Dybeck a. a.

I *Ransakningarna* meddelas (år 1672) att »vedh Broby» fanns en runsten. Några närmare uppgifter om stenens plats finnes icke i de andra källor, där stenen omtalas. Troligt är därför, att den har funnits vid själva byn, sannolikt nära vägen och den bro, efter vilken byn har fått sitt namn. Av teckningen i B 179 framgår, att stenen icke var rest utan låg på marken. Den har varit mycket stor men var på 1600-talet sönderslagen. Två stora stycken funnos i behåll med ungefär hälften av ristningen. Men en stor del saknades redan, och inskriften är därför icke i sin helhet känd.

Stenen har sedermera helt och hållet förkommit. Celsius har själv icke sett den utan anför endast de äldre uppgifterna. Dybeck fann endast en del av fotstycket, »i ett dike mellan Broby och Husby kyrka». Också detta fragment har man senare icke kunnat återfinna.

Runstenen har verkligen varit, såsom inskriften säger, »mycket stor». Den sammanlagda längden av de båda styckena i B 179 mäter drygt 3 $\frac{1}{4}$ m., den största bredden är 2,15 m. Stenen har visserligen haft ett betydande fotstycke utan ristning. Man kan dock räkna med att själva ristningen upptagit en yta av mer än 2 m. i höjd och ung. 1 $\frac{3}{4}$ m. i bredd. Broby-stenen har sålunda en gång till storleken varit mycket ansenlig och imponerande.

Kompositionen har varit symmetrisk, med ett stort, enkelt kors såsom centrum. På sidorna om detta äro tvenne rundjur lagda, vilka uppbära inskriften. De ha sina huvuden och ringformigt böjda halsar nedtill och ha säkerligen avslutats upptill på ett likartat sätt med inåtböjda stjärtar. Inskriften består av två satser, som äro anbragta i var sin slinga med början nedtill vid rundjurens huvuden. Vilkendera man skall läsa först är ovisst. Men i regeln börjar inskriften i likartade fall från vänster, och sannolikheten talar därför för att meddelandet i den vänstra runslingan är avsett att läsas först.